

MARTTI RAPOLA

Tänne kokoontuneiden puolesta haluan kiittää E. A. Saarimaan omaisia siitä, että he ovat valmistaneet hänen ystävilleen ja tovereilleen tilaisuuden keskittyä tuokioksi yhdessä muistelemaan edesmennyttä ja miettimään selitystä tuntemaamme kaipaukseen. Olemme täällä samoissa suojissa kuin kerran ennen E. A. Saarimaan juhlan merkeissä. Siitä on pian 18 vuotta. Silloin oli ihana kevät, oli Kukan päivä, aurinko paistoi ja luonto oli pukeutunut vihreään. Saarimaan elämänkaari oli kohonnut korkeimmilleen, iloitsimme. Nyt on jäätävä talvi, kynttilät lepattavat ja pimeys katselee ikkunoiden takaa. Koe-tamme vaihtaa tämän päivän apeuden muistojen valoksi.

Jokaisella meistä on omat henkilökohtaiset muistonsa, jotka hänelle rakentavat kuvaa poistuneesta, olipa hän omainen, ystävä tai työtoveri. Toisen kertoma voi toisessa herättää unohduksesta sellaista, minkä jo luuli menettäneensä: niinhän se oli, sellainenhan hän oli. Itse kuulun niihin, jotka eivät pysty säilyttämään muistikuvia kerran olleista tilanteista. Iloitsen, kun joku toisin rakentunut kykenee siihen puolestani. Niinpä itselläni tuskin olisi E. A. Saari-maastakaan mitään sellaista kerrotta-vaa, mitä muut, varsinkin lähempänä olleet, eivät täsmällisemmin muistaisi ja osaisi tulkita. Enintään se, minkä ikäni perusteella muistan ajalta, jolloin hyvin suuri osa meistä tänne kerääntyneistä oli vielä liian nuoria mitään muistaak-sensa, suuri osa vielä syntymättömiä.

Näin Eemil Saarimaan ensi kerran joskus v. 1911 käydessäni ensi kertoja Kotikielen Seurassa, jonka sihteerinä, »pöytäkirjurina», hän silloin toimi: hän istui puheenjohtajan pöydän päässä, esimies E. N. Setälä istui pitkän sivun keskustassa, ja hän käytti usein puheen-vuoroja, selvitteli oikeakielisyysskys-myksiä ja toi esiin lisävalaisua varsinkin kotimurteensa, Mynämäen murteen,

kannalta, sillä sen hän tunsi perin juurin. Varsinaisesti tutustuin häneen paria vuotta myöhemmin suorittaessani jotakin opintotehtävääni SKS:n arkis-tossa. Saarimaa tutki siellä siihen aikaan Aleksis Kiven kirjeitä ja muita alku-peräiskäsikirjoituksia toimittaessaan Kiven koottuja teoksia julkaisukuntoon. Työ oli erittäin vaikeata, sain usein kurkistaa noihin kirjallisuutemme harvi-naisiin aarteisiin ja kuulla asiantuntijan havainnollisia kuvauksia julkaisijan vai-keista ongelmista. Siinä kasvoi minussa ihaileva suhtautuminen Saarimaahan. Hänessä oli puoleensavetoa, joka kesti läpi elämän. Näin ehyen persoonalli-suuden, jonka harrastus harvinaisen jakamattomana kohdistui suomen kie-leen ja kaikkeen mikä oli suomalaista.

Mutta en ole noussut kertoakseni, mitä itselläni on parina viime viikkona ollut mielessäni. Olen ottanut puheen-vuoron Suomalaisen Kirjallisuuden Seu-ran puolesta. E. A. Saarimaa liittyi jäseneksi seuraan 1910 ja hänet valittiin johtokunnan jäseneksi 1919, oli ensimäinen varaesimies 1947—60, jolloin hän erosi voidakseen keskittyä suureen työhönsä, Kiven kielen täydellisen sana-kirjan toimittamiseen. Se oli oleva pää-tös kaikkeen, mitä hän seuran toimeli-aimpiin kuuluvana oli suorittanut: Kiven kootut teokset, Kalevalan seli-tyksiä, Kiven tulkintoja, Kantelettaren runojen valikoima, pitkä sarja valio-aineita — puhumattakaan lukematto-mista alustuksista seuran johtokunnassa, kielitieteen ja kirjallisuuden valiokun-nissa. Jos hänen suuri työnsä on ehtinyt valmiiksi, on seuran kunniavelkana hu-olehtia sen saattamisesta julkisuuteen. Saarimaan täyttäessä 70 vuotta seura lyötti hänen kunniaakseen pronssisen mitalin, jonka etusivulla on jalomuotoi-nen kuva hänestä, takasivulla kristallin symbolisoimina sanat SUOMEN KIELI. Saarimaa oli seuran kunniajäsen vuo-desta 1961.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on kokenut Saarimaan poistumisen keskuudestamme suurena menetyksenä. Säilyttäöksensä hänen muistonsa kristallin tavoin kirkkaana ja kunnioittaaksensa sitä seura on nyt perustanut »E. A. Saarimaan mitalin», jonka tarkoituksena on liittyä seuran muihin perinteisiin arvokkaana, Saarimaan pyrkimyksiä jatkuvasti vireillä pitävänä. Saarimaan mitalin seura voi kielitieteen valiokuntansa

esityksestä ja johtokuntansa päätöksellä myöntää kansalaiselle, joka on erityisesti ansioitunut *suomen kielen taitajana ja kehittäjänä*. Mitalin on kuvanveistäjä Eila Hiltunen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ja Äidinkielen Opettajain Liiton tilauksesta muovannut v. 1958. Sen syrjään kaiverretaan nyt saajan nimi, minkä lisäksi sen saamisesta annetaan hänelle kunniakirja.